

30 ԲԱՆԻՆ

ՄԷԾՄՈՒՄԻ ԱՆՊԱՐ

30 ԲԱՆԻՆ

DIRECTION DU JOURNAL
MEDJMOUA-T-AHBA
65 Grand'rue de Pera, Taksim, 65

Ապովե՛ Բիսարաբ
Իսթանբուլի խիմ
Թաշրա խիմ
Միսթաֆի հեմեթիյի խիմ Գրանգ
Հրու 60
85
20
35
45
10

ԶԱՐԾԵՆՊԻՆ ԱՆՔԻ ԶՈՒՄԱՆ ԻՐԻՆԻՍԻ
ԿԻՆԵՄԱՏՈԳՐԱՖ ԵՎ ՕԼԻՄՊԻՍ
Իսթանբուլի ամբիոնային խիմ
Իսթանբուլի ամբիոնային խիմ

مجموعه اخبار
بكاوغلى قسم جادهمى نومرو ٦٥

Թ Ե Ր Զ Ե Ա Ն

ԵՒ ԻՐ ԲԵՐԵԼ ՏՈՒՄԵ ԲԱՆԱԳՐԱՆԻՐ

Անցնալ կրթական երկրայ, ուշ առն Բե-
րայի Հայ-Կաթողիկէ հասարակութեան մէջ
նորոթիւն մը կար, արտակարգ խնդիր
մը, չնայ մը որ բերնէ բերան պարտա-
տեան, արդէն ամենուն քով կը գտնուէր
Հոռմէն այլ և այլ մեկնութեանց անդիմ
լով, բանադրանաց թուղթ եկած էր. եւ
զորք էի այդ ապաշտօնութեան՝ բոսմ թէ
չնորքէ, վասն զի ինձ գրկուած էր այդ
թուղթը, բայց ողբարկութեամբ, այլ ընդ
այլով մեկնութեանցը այնքան շատ էին
և իրարու կը հակառակն որ հետաքրք-
րուեցայ և ուղեցի այդ թուղթը ստանալ:
Մեծ հաւա զարմանքս այդ թուղթին թէ
պարտաւորութեան և թէ մանաւանդ այդ
ձեռով հրատարակութեան համար, վասն
զի տաղքին արձաններով Թերզեանի հին-
ցած ծառայները Բերայի ամբողջ փողոց-
ները զառնայով, գունդէ գունդ պարտեւով,
Հայ-Կաթողիկէից տունները կը փնտռէին,
և տոնէն տուն հասն մը ձգելով կ'երթային
չուտով, վախճալով որ մի գուցէ ձանչ-
ցուի, և հասկցուելով որ Թերզեանի կող-
մէ եկած գրութիւն մ'է և համարուած ք-
լովով որ անկէ խաղաղ բան չիգոր, այլ
խաղաղագ և ուղարկող, եւ տային թուղ-
թերը. այսպէս հրահանգ արուած էր որ
թուղթերը ներս ձգեն և չուտով հետա-
նան, առանց հարցումի պատասխանելու:

Գրութիւն մ'է այդ Հոռմէն ուղղուած
Թերզեանի: Եթէ ստացէ է այդ գրութեան
գոյութիւնը, զարմանալի է թէ ինչո՞ւ այն
ամենուն կը ցրտուի, քանի որ Թերզեանի
անձին ուղղուած գրութիւն մ'է. ցայտմ
Հոռմէն Թերզեանի ուղղուած մը մէկ զը-
րութիւնը հրատարակուած էր, կամ միթէ
ուրիշ գրութիւն եկած չէ՞, և եթէ եկած
է, միթէ անոնք անպաշտօն էին որ ասիկա
իբրեւ մէկ պաշտօնակիր կը բաժնուի: Ըստ
իս, այն բնաւ յարաբերութիւն չունի
մեզի հետ քանի որ Թերզեանի ուղղուած
անձնական գրութիւն մ'է. ինչպէս վեր-
նայիցը և հասցէն կը ցուցնէ, եթէ Թեր-
զեան ատով հասկցնել կ'ուզէ թէ իր մա-
սին ինչ կը խորհուի Հոռմայ մէջ. մեզի
համար իրեն նկատմամբ կազմուած կար-
ծիքները կարեւորութիւն չունին. վասն զի
նա կեղծ արարած մ'է. գետնաբերած
մը, որ ամեն գոյն կ'առնու, ուստի և իւ-
րաքանչիւր անգ զինքը տարբեր կերպով
կը տեսնեն և սարքեր կարծիք կը կազմեն.
Եթէ Հոռմայ մէջ ոչխարապահատ երեցած
է՝ ատով հարկ չկայ որ մենք ալ խարտիք
քանի որ մենք զինքը գործնականապէս
ստանալով ցայտ յափշտակող, որ անխիղճ
կերպով գեղեցիկ մասերը Կատարաբար-
թեան, իրեն անոր զէնք արտաբերողներ,
Կատարաբարթեանը հասկցաւ իւր մասնիկ
մ'ըլլալը և զինքը պատմեց, ուրիշ ման-
րամանութեանց մէջ էնմ մանկը, որոնք
գրկեց ծանօթ են ամենուն, թող մէկիկ
մէկիկ մտքերնին բերեն եթէ կրնան թուել
զանոնք...

Երկրորդ՝ որոնց կը ցրուէ այդ թուղ-
թերը. Հայ-Կաթողիկէներուն, բայց ինքը
միտնէ այսոր զմեզ Հայ-Կաթողիկէ չէր
ձանչնայ, ինչո՞ւ այսոր իրեն Կաթողիկէից
կը ցրուէ մեզի այդ թուղթերը, այս ինչ
Հակառակութիւն է որ մէկ Թերզեանի մը

քմահաճոյքով որ մը Կաթողիկէ ենք, և
որ մը ոչ. ուրիշն առաւ և անհիմն էին ի-
րեն միտնէ ցայտմ մեզի համար քմահա-
ճոյք, հետեւաբար նոյն են նաեւ այժմ ը-
սածները, և նոյն պիտի ըլլան ասկէ վերջ
ըսելիքները, ցորքան իր այդ բռնած ուղ-
ղութեան կը հետեւի, որով և կարեւո-
րութենէ գուրկ են. իսկ եթէ չիտակ էին
իւր ցայտմ քմահաճոյք... այլ ինչո՞ւ մեզի
հետ յարաբերութեան մէջ կը մտնէ, բա-
նադրանքի, եկեղեցական պատմիչներու
պատմաւիճի կ'ընէ, քանի որ ըստ բոլոր
ատուածաբանից, անոնք չեն գործի ոչ-
կաթողիկէներու համար. եթէ ամբողջ
ժողովուրդը մը ցայտմ չ'ըլլալու ոչ-կաթո-
ղիկէ ըլլալէ, ինչպէս կ'ըսէր Թերզեանը,
այսօր ինչո՞ւ վախճալ բանադրանքէ, քա-
նի որ ատաղջն աւելի մեծ յանցանք է.
միտնէ երկրորդը ատմամանակայ պատմի-
քը, որ ոչ ունի միտնէ երբ իրաւացի յան-
ցանքի համար գործուի. իսկ երբ իրաւացի
և օրինական յանցանք չկայ, այն չի գո-
րի Աստուծոյ առնին առջեւ, ինչպէս
կ'ըսեն բոլոր ատուածաբան վարդապետ-
ները: Արդ ինչ որ ալ ըլլայ Թերզեանի
նպատակը (եթէ նա երբեք իր գործերուն
մէջ որչա՞ նպատակ մը ունի, ըստ Տր.
Զօհրապի տուած վկայագրին և անտուր
anormal վիճակի մէջ չի գտնուիր), իւր
այն թուղթերը մեզի ցրուելով յետա-կո-
չուած մը ըրած կ'ըլլայ իր ցայտմ քմահա-
ճոյք, և իրաւունք ալ ունի յետա-կոչու-
ման, վասն զի անխիղճ տեղ բաժնէ էր,
բայց ո՞վ կ'երթալուրէ որ վաղը, այսօր
քմահաճոյքն ալ յետա-կոչուած պիտի չընէ,
կիր տեսնէ որ անոնք ալ չպիտի ծառայեն
իր նպատակին համար, և ուրիշ միտնէ մը
փորձելու ելլէ, իւր այսպիսի ուրախու-
մուն գործնական օրինակները շատ են,
անոնցմէ մին յիշենք: Ծանօթ է ամենուն
որ ինքը Կանոնադրութեան նոր ծրագիրը
չուրը ձգելու համար, թէ այդ ծրագիրը
և թէ հին ի գործածութիւն եղած կանո-
նադրութիւնը մերթեջ իբր հերետիկոսական
և ոչ-կաթողիկէ և անհիմնակի, թէեւ
իրմէ ատաղջ կողմ Կաթողիկէները զայն
իբր ընդունելի ի գործածութեան գրած
էին, և զինքը ընտրող Սինդական Աթ.
Եպիսկոպոսը գործադրելու համար ստորագրի-
ցին զայն, և այս պայմանաւ զինքը ընտ-
րեցին որ այդ Կանոնադրութիւնը անթերի պի-
տի գործադրէ: Զմանկնք մանրամասնու-
թեանց մէջ, վասն զի շատ հետեւ կ'եր-
թանք: Արդ Թերզեան կը տեսնու որ
մենք իւր այս անխիղճ քմահաճոյքին առջեւ
չթուլցանք, այլ աւելի խիստ կերպով նոր
Կանոնադրութեան գործը ըստ միւր խոս-
ման ատաղջ ուղեցնէր տանի, զմեզ կա-
նչնելու համար կաւ կեղծից, և իւր
չըջապատին միջոցով լուր հանեց մէջտեղ,
իբր թէ կ'ուզէ համաձայնել հին Կանոնա-
դրութեան վրայ, ու վերջապէս ժողովի
մը մէջ ի ներկայութեան մի քանի եպիս-
կոպոսաց և մեզմէ մի քանիներու, խոս-
տացաւ որ հին Կանոնադրութիւնը կ'ըն-
դունի և կը գործադրէ. բայց երբ տեսաւ
որ այդ կեղծ յայտարարութեամբ մենք
չխաբուեցանք, ու պարապի ելաւ իր այս
կեղծ փորձը, և ինքը խաղաղապետեցաւ,
անմիջապէս զայն փոխեց. մերժեց, ու-
րաջաւ և ուղեց լուր հանել մէջտեղ որ,
տասնիկ բան եղած չէ: Ահաւասիկ իրեն
հանդիսաւոր խոստումը և հանդիսաւոր
ուրաջումը. ուրիշն մեր ներքին գառնա-

լով կ'ըսենք ամենայն իրաւամբ որ, ա՛լ
իւր խօսքերը մեր առջեւ բնաւ կարեւո-
րութիւն պէտք չէ ունենան, վասն զի ան-
հիմն և խաբէական են: Եւ բնաւ անոնց-
մէ պէտք չէ ազդուիլ. վասն զի Թերզեան
ինքն ալ անոնց կարեւորութիւն չիտար:
Երրորդ՝ ինչ արդիւնք կը յուսայ
ձեռք բերել այդ թուղթերը ցրուելով,
եթէ կարծէ որ մենք այդ ոպտանալիքին
առջեւ ձեռնարկու ըլլանք, մեծապէս կը
խաբուի, վասն զի մենք մեր ձեռնարկած
գաղտն օրինաւորութեան և արդարու-
թեան կատարելով համարուած գոյացուցած,
գործի ձեռնարկած ենք, քրով խղճերնիս
հանգիստ, զայն ի գլուխ հանելու պիտի
աշխատինք, և յաջողութեան ալ վստա-
հենք, վասն զի ապահով ենք որ արդա-
րութիւնը ալ կամ կանուխ պիտի յաղ-
թանակէ, մանաւանդ թէ խղճերնիս ան-
հանգիստ պիտի ըլլար և զմեզ արդարա-
պէս պիտի տանջէր եթէ մեր այս պար-
տակաւորութիւնը չկատարէինք. ուստի նոյն
իսկ Աստուծոյ ատենին առջեւ ալ պա-
տասխանատուութիւնէ ազատելու համար,
մենք պարտաւորութիւն կը համարենք
մեր իրաւունքը պաշտպանել, անխիղճ
Թերզեանի մը ունեւորութեանց զէնք: Թեր-
զեան գիտէ ժողովրդեան գիտակցութեան
մեծ ծագումնային այս համոզման վրայ ըլ-
լալին. բայց կը յուսայ այսպիսի գրու-
թիւններով ազդել մի քանի միտմիտ և
տեղէն անձանց վրայ և անոնց խղճերը
վրդովելով ժողովուրդը երկուքի բաժնել.
այս է իւր ամբողջ ջանքը: Բայց մենք
վստահ ենք որ Թերզեանի այս ցած նը-
պատակներուն գործիք կողմեր չպիտի
գտնուին, և ոչ ոք պիտի չուզէ մէկ Թեր-
զեանի մը համար, եղբայր եղբոր դէմ
կանգնել կուրի. երկպառակութիւն հա-
նել, և հաւատարմութեան կործանման
պատճառ ըլլալ, քանի որ անով աւելի
մեծ մեղք գործած պիտի ըլլան Աստուծոյ
առջեւ:

Հաւանականաբար Թերզեան այս գրու-
թիւնը հրատարակելով կեղծաւորաբար
հապնելով կ'ուզէ գուցէ անուղղակի կեր-
պով թէ ինքը անպարտ է և եթէ իրա-
ւամբ իւր բռնած ուղղութիւնը քննա-
դատելի է՝ յանցանք իրեն չէ, վասն զի
Հոռմայ իրեն անպարտ կը հրամայէ, որով
և բնել կ'ուզէ թէ իւր ձեռքը չէ իւր այդ
ուղղութիւնը փոխել և ոչ հրաժարելով
քաշուիլ, ինչպէս կը պահանջէ ժողովուր-
դը, վասն զի Հոռմայ՝ ուղեք որ ինքը հրա-
ժարի: Ապահովաբար այս ըլլալու է իւր
նպատակը որ այդ գրութիւնը ցրուելէ
ի վեր, իւր մի քանի արձանագիտութեան բեր-
նով մէջտեղ սկսած է ելլել այս գրոյցը
թէ Թերզեան յանցանք չ'ունի, յանցանքը
Հոռմայ է, ինչը կ'ուզէ հրաժարելու բայց
Հոռմ չի թողուր: Ծատ միտմիտ ըլլալու
է մարդ մը այս արդիւնքին յանգելու
համար, ու միտնէ ընդ միջոց կ'ըսենք որ
Թերզեան որքան ատանկ կեղծ և խաբէա-
կան միջոցներով ինքզինքը արդարացի-
լու ելլէ, այնքան պարանոցաբար յան-
ցանքի մէջ կը գլորի: Զէ՛ որ այսպէսով
վարկաբեկ կ'ընէ նոյն իսկ Կաթողիկէ և
կեղեցւոյ այդ համբաւաւոր կեղծումը, զոր
իբր թէ արտաբերած պաշտպանելու հա-
խանձանդիր կը ցնէ ինքզինքը: Բայց
մենք գտնէ իրեն չար թեթեւամտ և
անաւարճ չենք Հոռմայ հանգէպ որ
այսպէս չուտով զայն քննադատելու ել-

լենք, և ոչ իսկ մեր մտքին կ'անցնի Հոռ-
մայ դէմ գործել թէ և Թերզեան ջանացած
ըլլայ միշտ զմեզ Հոռմայ հակառակորդ
երեւցնել: Մեր համոզումը այս եղած է
և պիտի մնայ թէ Թերզեան և իւր շրջա-
պատը շատ մը առաւ և անհիմն ամբա-
տանութիւններով զմեզ Հոռմայ առջեւ
վարկաբեկ ըրած են և անոնց առաւ այս
սխալ տեղեկութեանց վրայ հիմնուելով
այսպէս կը վարուի մեզի հետ: Զայս կ'ա-
պացուցանէ նոյն իսկ Սրբազան Քահանա-
յապետի այդ պաշտօնագիրը, ուստի բա-
ւական համարելով մեր այս խորհրդա-
ծութիւնը այդ գրութեան հրատարակու-
թեան մասին, անցնինք անոր պարտա-
կութեան, որով պիտի տեսնենք թէ ինչ
սխալ են թերզեանի վրայ հիմ-
նուած է ան և թէ այդ թղթով ոչ մէկը
մեզմէ բանադրուած չ'ըլլար և նոյն իսկ
Ս. Քահանայապետը մեր անմեղ ժողո-
վուրդը բանադրել չ'ուզեր. ուստի և
պէտք չէ ակնաճ կախել տրուած ուսու ու
սխալ մեկնութեանց, ու պարապ տեղ խղ-
ճերն վրդովել և անոր կարեւորութիւն
առաւ:

Թ. Կ. ՆԻԿՈՂՈՍԵԱՆ
(Շարունակելի)

ԱՓՈՐՁ ՔԵԶԱՍՆԵՆ ԹԵՄԱՆԻ

Սոն տէ՛ֆա Թերզեան և ատկեկարը-
նին թանկեղ զէ թէ՛ զիւրի իւզերինէ ձե-
մաթըմըլտան պիւր զարմնա Բոմատան
կէթիրտիլէն ափօրօղ ձեզաւը իւզերինէ,
պիւր պուշուգ հափիա կէշտիլի հարտէ,
պուշուգ ձեզաւթատան ինչ պիւր քիմէ
իւզերինէ զէրէ գատար թէ՛ քիմի օրմա-
մըլ ալը. պիւրքիս պիւր ֆիթուր, պիւր
գայտ թէ՛ քիմի օրմա զարմնա պաշա, չօգ-
լարէն խնտէսիլէ, իսթիհապարն վէսիլէ
օրմըլ ալը:

Շիւպէն հօգ քի, ճիւսանի հիւքիւ-
մէթիլէրին՝ գապահաթըլար, միւնթիլէր
վէ հէր տիւրլիւ պէօրէք քիւշիւք խէթա
սահիպէրի ինչ կէ՛ծապէս տէրէ՛ծէրտէ
ձեզալարը պուշուգըլ կիսիլ, Բիլիսէ
հիւքիւմէթիլին տէ, բուհանի գապահաթ-
լար, թաքսիրաթլար ինչ ձեզալար թէր-
թիւ իթմէսի թապիլի տիւր, Շէօլլէ քի
հաղթիլթը Բաա Էֆէնիպիլիլին թէ՛ քիմի
պուշուգըլար աղիւ Մէզէպիլիլին վէ
Բիլիսէին թէ՛ մէթիլին թէ՛ քիլ խտէն
էսա-
սաթըլ տիլիլէ, վէ Առաքիալար իլէ Բիլի-
սէին էն պէօրէք Հապահաթիլի վէ ա-
ղիլէրի թաքսիրաթլար վազ օլման վէ
ուսուլ հէյթըլ բուհանիլիլին թէ՛ քիլ խտէն
պէօրէք բուհանի մէթիլիլին տէ արիւ օլ-
ման մէջատտ վէ մէթիլիլին տիլիլէ վէ
մէզէպիլիլին, հաթիլա Ս. Պիսարս առա-
քիալին իսպէֆիլիլին, պիւրպէրիլին տօղրու-
տան տօղրու հաղթիլթը Բաա Էֆէնիպիլիլին
իւզերինէ վէ քիլ միւրապըլար տէմէք
օլման Բաքսիրա չաքսիրաթլար ձանթիլիլին,
սըրք Մէզէպիլի վէ Բիլիսէ ապահաթիլիլին
հաղ-
գիւտաւ ուսուլ իսթիլիլին տէմէք ինչ
գարապաշարըլարն էլամիլ վէ թապիլիլին
տիլիլին ալէսիլին զուհուր խտէն, վէ տէ-
լիլ կալըլըլ գապուլ իթմէմէք, հաթիլա
խուսուսաթլար մէջքիլիլին հաղթիլտա ճիւ-
ղի կալսու քիւլիլ չիւպէն կէօթիլէրին, վէ
միւրապիլիլին չիւպէն կէօթիլէրին ֆաշ վէ
թապիլիլին չալըլան, էլամըլ ալըլտան ա-

չորագ հազդերի Իստանըն թէկնտիս պու-
հուրաւորը վէ պուհնա աղլղ Առաքեւայ վէ
Հասրապետեպէրին թաաքիթ իյլէտիքերի իր-
քիթիթանլըզ վէ Քիլիսէ ալէշինտէ իլտնր
խուսնաթիթ իտէնլէր, հաննի հերձուածող-
լըզ, հերետիխալըզ չըզգարանլար, շիւս-
հէնլղ Քիլիսէնին էն աղրը ճէզապարին
ալիւշար օյմալը սորլար, նասըլքի քի շին-
տիյէ գասար էջլէ օլմըշ տլր: Էլվէթի,
պահա քիմաէ, հիշ պիր իրլրաթիթան, հիշ
պիր Քաթօլիք պիր շէն աեէնգէ իթիթազ
խաէնլզ. շու գասար քի, պու ծըլտ
լարտա ու ճալտաւն պիլի, պու ճէզալար,
թէրթիկ օլունաժգտան, ստար օյմապան
էվվէլ, մազնուլարաւ աթֆ օյլնան գա-
պահաթլար ալրիզ ու ալմի թաշըզ ի-
սալմալի. հազգլարընտա խանտա իալըն
ազվիթիթ իլէն, աալի պիր մաշէնէ հու-
զուլըրնտա մաշալէմէ օլընալար, վէ էկէր
ալէշիշլէրնաթի խանտաթ թասաթիզ օլն-
նալրտա, հաննի մազնուլար՝ խանաաթի
վազըալը բահա վէ ճէշ իտէնգլէրտէ,
իշթէ օլ վազըաթ Քիլիսէնէ միշաաթիզ կէօ-
րիշլէնէ ճէզալար՝ հազգլարընտա վէրլի-
ւաթի տլր:

Տրուհեանք, հէր թարաֆրեստ, հէնտ-դ
պէտէվրէթ իշխնոէ հաշահան մէմէլէթ, թ-
լերոն, վահէր զապիլէլէր իշխնոէ պիլէ
դու պէօլէ օրտաղը հալսէ, Ալլահանսի,
Խապիլ պեր հիւքիւմէթնոն պունտուն աքաի
զապիլէր տիր. մալը մալուունը, ապա
տնիւմէլէթիլդին. ունհաքէմէ իթմէլէթիլին,
Բիլիսէնին էն աղլըր գապահաթիլլարա
մախտուս հէզա իլէ թէէտիլ իթմէլէ Կէլչի
Բիլիսէ հարսիւպ, լաքին սննին խապրէ-
սինէ մէմուր օլանլարն, ինսան օլտըրդոր
հէնէթիլէ, հանըրմազ օլտա գլարը իտուտս
օլտապիլլիթ մի:

Շիրակի պուռն ուղիքստանն ի խաղիք ի-
սեւեւիս, Էրմինի-գաթօրք ճէմառեմընն
Վարչական ժողով ազալարը լէ տողորու-
տան տողուն թիւղեանն բօլիթիգաւոր ա-
շխիւնն պուռնանալար, Բիւիւնիւն Լե-
աղլոր ճէգաւոր օլան աֆօրօղա լէէնալիպ
շարունուեօրաբ, Հաղուրքի պուռն սէպէպ
նէ, աղլըք ճէնապոր Ալանդն մէջնուտի-
թէթիւնն ձի ինքեար իթաթլէր, Ս. Նորո-
ղաթիւնն, Խախտ Վրիտանդն բնութիւն-
աղըք լէ աթիւ ազալիտը Էստաթիէի սինիլէ
ալէյննաէ, լէգլլրաթաւո՞ մը պուռնու-
արար, Գոթօրք Բիւլիւնէի Բրիտտան
լէէնալի իթաթիլ Բիւլէն ուլիլ ար, Խա-
խտ Բաբարը Ս. Պապանդն Յաջորդու-
թիւնընը լէչքիլ իթմէգ մի՞ տեօթլէր, Ս.
Անաթուածածին լէ ուռու Սուրբար, Հայ-
բաղալար ճէգալընտա իթիթաղաթաւո՞ մը
պուռնուտղար, Բիւթուպ մուգաւտեւեյի
ստի լէէնալի իթաթլէր, սիւտա՞ն Այ-
լան, Տրնէ, Մէգէպէ, Գոթօրքիլիլէ, Բա-
բաղալար գաղլըք նէ՞ պէօթիք ճիւնան Խա-
խտ ճիւնալի իլէնալիլը քի, Բիւլիւնիւն
նի ուղլը ճէգաւանն միւռնախոգ օլու-
եօրար:

Հաղգարարն աքիս պիւթիւնն իմաստ,
Թհրզումանն՝ միլլէթէ վէ չիմտիլէ՝ դասար
Քիւրտէնէ, Հիւքիւմէթէն՝ դասպուլ ուղուն
մըջ օրսն հաւաքօք վէ իմթիւնապըմը միլ-
լէնէ վարչը օրան բոլիթիգասպընը րէտան
վէ պրնաւէքընն քէնտիւսն, Կ-Բարթիլօ
տէյն գասպուլ իթմիլէրթնէն իպարթիթ
տիր, վէ մաստաքի հիւքիւմէթըմ Սէնիլէ
միււմաիլէհինն էֆալ ու հարաքաթիմը գաւ-
լը մէշուէտիլի կէօրալէքէ, Բաթրիլօքի-թ-
անն քէնտիւսնի ալլ իթմիլ տիր, միլլէթի
իլլէրինն հիւլ իւսթիւնն գաղմամասը իպն
խառթիլ էլէ տաքաթօ, ինչիկպաթի վէ ին
թիլգամէն մուհապպալարան գալլէթի Բ-
տիսիօք Իպէն պրնաթիւնն մէնէլէ պու. օյ-
տուլը հալտէ, պու տալալը իտէնլէրի
հիլ տրնէմէտէն, ապա մուհաթէմէ իթ-
մէտէն, պրնապարը հէման մահքիււմ իթ-
մէք, հէմ ալ Քիլիսէնինն էն աղլը ճէզա-
սըլլա իէէտալլ լլլէմէք, Քլէիսէնին, մէտն-
նիլթիլին, իմաստիլթիլթին հանկը գասնոնըստ
մէւսթէմէտն տիր Պու հօրասն մէլթիլթի
ճէմէմանըն հիւքիւմ, իթէտաթիլ նասթը օլա-
պիլթիր իսաթըրլարասն ալը քի, ալվըն
Համուտտէ պիլէ, պիր մազմասըն, պիր ֆի-
րաթիլթ մահքիււմ իթմէլտէնն էվլէլ, իս

տէֆա զազէթալարտա իլան օլունուր,
մազնուն՝ խալանա տապէթ խախիբ խախ:

Սահին արք թի, Հասունխթիւք վէ Ան-
զիհասունխթիւք ստախարտուտ տախի պս-
աթօրդ ճէգասի վէրթիմիշ իաթ. լաթին օլ
վաթթիւ անվալ պաշպա խախ. Սիլլէնթ իւ-
թիքն պլ օրխնմիշ. պլր գրամք ճէնախիւ-
նէ ապր ապրը Կաթնպլիտս վէ Բաթրիզ
իւթիխապ իլլէմիշ, վէ բուհպանին պլր
խալխիթ միլլէթ ֆորգասը իլլ պլրլշմիշ
իաթ. լաթին հումա օլտուտ, պս իլլէն
էնլլէ պլր չէյ հօգ. բուհպան վէ աշխա-
նապան պալուշնադըւշը հէրաթ ստուր-
եօրպար. իպատէթլէրիմիզ, բուհանին վս-
զիֆէլէրիմիզ քէնաֆի իւս սապրզ ինքս
օրտուտեօր. Սիթիք չու հայտէ, աթօրօզ
վէ տախ ճէգալասա նէ լիւզուտ, նէ մէճ-
պալուրլիթ գալուր:

Ի իր զեհեանքն միլլէթնէ՛ գապալու օլուննա-
մաալը՝ մըլ Կուէնը՝ օ աղըր ճէզահա սէպէպ
օլուն Եօր, լաքլմն պիր Կ-Բաթթիլիկին, պիր
Եպիսկոպոսքն ահպալ ու հարաքիտթընաան
առալալը, էհալի՛նէ չիքապլէթ իտիլէրէք,
գապալու օլունմամաալ լիք տէֆա՛մ առըր,
տիւնեսաասն ինչ իշխրիմէմիշ, վազըր օլ-
մամըշ պիր շէ՛յ մի տիր, Եգզաա՛ էմպար
միլլիլէլիկն հիւանի իտաւրէտի վէ՛ թոհմը
թէէմիւնէ ալընմասը իչին Վապը, ժողովըն
պաղը ի՛նչէպգիւտաթըր, պաղը թէապիրդէ
լի՛ր մի պու ճէզալըր թէլթիպէ սէպէպ օ-
լունքոր, Հապաղաքի պուռնա գարշըր Բօմա
Քիլիւտէտի, ճէզա թէրթիլ իր իմըք աէլի՛ր,
մէնուռն պիլէ օլմալը արը: Էլա՛րհիւ-գաթ զիք
Վապը, ժողովը, էմպը վէ՛ վարիտաթը
միլլէթիլ, իտիլէր Քիլիւտէ նաթընա օլունն,
Իտիլէր Միլլէթ նաթընա օլունն, մահա
պիր թաղաթ գապալըր Էլիննաէ գալմաա-
ալ, հէրլի հէրինէ վլրիլմիւն, աղըր մազ-
սալ, նէրէնէ քալապարմաալը իչին թոհմը ի-
գիպալթ վէ՛ թէէմիւնէ արիտը:

Տիկերթ Թարափոսան գոհաւ Պրոնսնաւ, Գիւ-
լիսննն իւր վէ հօղ եկլաւոր, չնուռ սէնէ
սաղաէմ, պիւթիւնն ժամանկիւրլորլուն վէ
սարք զաղծողք միւնհախաթնկունքն եմլօյլ
վէ Նշլաոսնոն զսաղթ իտնոյ. պէր զբօրնըս
տէլքիւթիւ մալ իթիտիւնի, տիչիւր գրառիւր
նախարարը չպուէ, պիւղը պիւր պէօյլք
ճէգահա տէլիւ, էս քիւչիւք ճէգահա պիւ-
լէ ուղլաւամըլ տըր: Շիւթի ինտէնն օ-
լաւեօր քիւ, էրմչնիւր-գաթիլք ճէմաւաթը,
մէգքիւր էմլօք վէ վարկաթըն իմաճիւր
լիլիլիլօթի վէ թէէմիւն ունաղնոսն տօ-
լալօր գաղաղիւթը սաղս օլաւաւեօր:

Պրիզմէ հելլը պուռ ճէգտակա Լաւրը օ-
րանդար վար իւէ, իշպուռ մէսէլէտէ մու-
սազամ հելլէթը բուհանդէի իզֆաթ
թէսաստի իաւն զէ պիտուէ պիր ճէ-
մապոթ ալէհիթիէ հէր տիրութե սպլիտիսթ
զէ իւնամաթթը պէսանաննէ ճիւրթիթիէ
սպալ չէ.թլէննէյն Թիւրքիսան-Գոյուհիսան լէ
չիւրէ.քիսաթը արբար :

Մամաթիւնի, պիզ Երեւէ, Կէրէք պաւ
Տէգապր նահապօզ Եւրօն թէրթիպ Խօնիւր
Նազգլնոա ճէնապր Զազգլն աթվոնը, վէ
Կէրէք պունա սէպէպ վէ վաարթա ոլանւ
Լարրն Խաւհը Նէֆաթիւն աւ ուսմաթ թէմէն
նի Խաէրիպ :

ԲԱՅ ԴԱՄԱԿ

ԱՌ ԹԵՐԶԵԱՆ ԴԵՐԱՊԱՅԾԱՌ

Նախկին Կ-Պատրիարք Կ-Հայրոց

Բապտիզմա Տէր,

Ձեր 9 Յունիս 1912 թուակիր գրու-
թեամբ՝ կարգ մի Հայ-Կաթողիկէ անձնա-
ւորութեանց, առ Ձեզ ուղղեալ համակի-
մը թարգմանութիւնը գրեա՞ծ էիք :

Այդ նամակով Հասարակութեանս Վարչական Ժողովն հերձուածող՝ և հետեւաբար բանադրանայ պատմոյն ննխարկուած ԲԱԼԱԸ կը յայտարարուէր, ինչպէս նաեւ ամեն անոց՝ որք եկեղեցական իշխանութեան դէմ ապստամբած են:

Իրեն անմիտելի է անընդարարելի ի
րաւունքը պաշտպանող Հասարակութեան
մը Ձեր արարքներուն զեմ մզած պայքա-
րը՝ «Յիկղեցական իշխանութեան զեմ ա-
պրտամբութիւն» նկատելու ազատ էք
բայց Ձեր խորհի ակերպը պատճառ մը չէ

անհուշադ որ, իրենց դատուն արդարաւ-
թեաներ համոզուով զօրացած պայքարող-
ները, որոնց խիղճը բոլորովին հանդալտ
է, ընկրկին այն ճամբէն՝ զոր ընտրած են
իրը ազգագրուս և ուղիղ:

Գերապապ՝ Սեդր, եթէ ողորդու-
թիւնը միայն Ազգային և Վարչական Ժու-
ղովներու անդամոց ուղղութեամբ լլլար, այս
նամակը Ձեզ գրելու փորձութիւնը պիտի
չունենայի: Բայց իմ ծանօթներէս փրո-
վիշեալ տղովներէս զորոյսմակցող շատե-
րու ալ տղովներէս զորոյսմամբ անուանու-
ման համար իմ ծանօթներէս զորոյսմամբ անուանու-

Այս կէտին մէջ, չի հետեւելով Աստ-
քելոյն ուրացողութեան, պատմին ունիմ
հրապարակաւ յայտարարելու Յիւլ Թէ՛. «Ե-
ւս ի սոցանէ եմ», այսինքն մաս կը կազ-
ման ձայն-կառնողիկէ հասարակութեան,
որ շատ քիչ րացաւութեամբ, ազգովին
իւր պայքարի Ջեր անօդակիւի արարքնե-
լուն ղէմ:

Կը վաճաճեցինս Ջեր Արժիագատառու-
թիւնը, թէ ճոպկելով ձիւնին, փաշքն և
սնձքիւն, բլայ ցերեկ թէ գիշեր, կա-
րգուով խիստ ներածնն չափով, մասնով-
ցած իմ Ջեր անձարիկ օտնձգութեանց զէ-
լութնդունելու յարուշանելով. գործն, և չիմ
զլացած երբեք իմ ստաւայութիւննիկ
կեր տնոնց հարկ տեսնուած է: Ուստի՝
կ'իրեւակայէք անշուշտ յուստառու-
թիանս տատիւման, երբ ինքզինքս՝ Ջեր
կողմանէ անարթման նկատուած տեսնիմ
խղթ թղթէն հատ մ'ընդունելու:

Այդ թեւդիմը կը նկատուի իբր վայրա-
կան, զոր առէն ռք պարճածառք պլախ պա-
հէր իւր տանր մէջ, որպէս զի ասպարային
իւր թոսները զգին կարգաւորով, լիւրահա-
տար ըլլալին թէ՛ իրենց հասերն ինչ պայ-
տարներ մէջը են արդարութեան յաղթա-
նակին համար:

Հեռեւորաւ, ինդրեմ որ հաճէիք օրի-
նակ մ'աւ ինձ ղովել . աբմանի՛ եմ այդ
վկայականին, պատուաւոր մարդու խօսքս
վկայ:

Յարգանիօք
Ի . ԱՆԻՄՇԱՀԵԱՆ

ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ ՏԻՊԱՐԱՐ

02.6486.1.

ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻ ԱԶՆԱԻՌԵԱՆ

Առաքելութիւնը որչափ ալ ինքզինքը ծածուկ պահել ուզէ, վերշապէս ի յայտ կուգայ: Առաւօածային նախախնամութեան մէկ կարգադրութիւնն է այս, առաքելութեան փայլել է ազդեցութիւնը աւելցնելու համար: Հայ-կաթողիկէ հասարակութիւնը, որ այնքան ժամանակէ ի վեր կուէ՛ր կ'ապրի՝ հախաւակ իր զէմ կ'աւ ամբան քան զժողարութիւններուն և խնչգոտներուն, ի հարկի ունի իր մէջ գաղափիր, իտերդաւոր այժմը, որ իր վրայ կը դրուի իր խնամքով: Առաւօածային պահանջներն Ակըք հարկէ են ոսկի աղբ հասարակութեան մէջ գտնուած քաղաքիկ, ճշմարիտ հաւատասցեալ, բարեգաշտ, պարտաճանաչ և առաքելի անձանց գոյութիւնն է այդ ոյժը, արդիւնք այնքան առաքելի եկեղեցականաց լուրի գործունէութիւնն, որ առանց մեծ աղտոյկի գտնեն պարտաւան ստացելիս անձիւր, որոնք իրենց կարգին առաքելութեան հրապարկը կը սփռն իրենց շուրջը, իրենց բարի օրինակներով և նախանձիլի ու գնահատելի կեանքով: Ահա այսպիսի գործը մին էր Տիկին Մարի Աղաւթեանի, որը Խորհրդակալ մէջ կարողացաւ Հայ-կաթողիկէ հասարակութիւնէ ի ճնշ Պոլսոյ բարձր և սոյնիւ գերազատանքէն Մայաբարեան ընտանեաց կը պատկանէր: Իւր ծնողքը քաղաքաժամանակեայ ազնուութեամբ ճուխտած, գիտցած են իրենց զաւակաց տղայները և քրիստոնէակայի կիթիկիւնի տան մէջ առաձանձն ընտանեկան գոտարեան լակնիրաւ ձևեցով: Օրիորդ Մարի կը խոտառար իւր փոքր հառակէն ընտանեաց ճշմարիտ մայր մ'ըլլայ: Բազմը ընրազինքը միայնոց հաւատար ազնիւ ընտանիքէ՝ Աղաւթեանն Անտան էֆ. ի հետ Ջիւր Արիւր ըսիչ թէ հազիւ յիշուող ընտանիքներէ՝ որ գիտցած ըլլան այր և կնոջ

հոր և մօր պարտականոթթխնները , այսօր
քան անթխերի կատարել : Ընտանեկան յար-
կը յերախի կրկնակութեանն քայն մ'է , երբ
հոն ուր , հաւատարմութիւնն և անձնադո-
ւաւթխն կայ : յաղագրութիւնն , ձայնութիւնն
ու ձայնարկութիւնն փոխն ի փոխ անցնող
այդ տան վրայէն , բայց այժն չըրջան
գտնող ներքին խաղաղութիւնն որ կը
սփրկը տան մէջ , ի չնորսն այն մեծանձ-
նութեան , զոր ցոյց կուտար Տիկին Մա-
րի , որհամարնելով բազմին խաղերը , և
ջանալով անխոտ և անտառան պահել ըն-
տանեկան կեանքի ներքին յաղայրութիւ-
նը , զոր ծնողք կը վայելէին չըպատասա-
նելի զաւակներէն , ճշմարտապէս իրենց
երախ հատորնեքն : Տիկին Մարի անզուգա-
կան ընտանիքն է , կատարեալ ամուսին և
պարտաճանաչ մայր , հեղաճամբայ ոգի չա-
նախիրով , բարի , ընկերասէր և անձնագոյն-
ն իր ամբողջ ուշադրութիւնը կեդրոնացու-
ցած է իր սրբազն զաւակներէն խոն-
վրայ , որուն մէջ մեծ բաժն ունի , մանա-
ւանդ իւր անձնական բարի օրինակը Որչափ
ծնողքնոր իրենց չար օրինակներով ի դերեւ-
ելի հաննի իրենց զաւակաց զարդոցներու մէջ
ստած կրկնութիւնը և կը մեղցնեն անոնց
մէջ բոց դրած բարի զգացումները , մինչ
Տիկին Մարի կեանքը գործնական դասեր
եղած են իրեն զաւակաց զարդոցներու մէջ
ստած բարի սկզբունքներուն : Նա սիր-
ուած զէմք մին էր իր ազգականներու-
ն և բարեկամներու : Երան չըջանակին մէջ , ու
անոր ներկայութիւնը և անունը պս ոկա-
ռանք ազգած է շատերու վրայ , և զա-
նաեք չափու մէջ պահած : Անա ուշադն
սեպար կին մը կրնց բազմին չառ մը ծանր
փոշներ , ծաղիկ հառակի մէջ կորնցող իր
զուտորը Լիւսին , որ յերախ տան դասեր
մայրնիկ և մօրը կրնդախ պտտակն էր .
իր սիրար ծանրապէս ի պղեցած ար ամուս-
մանակ կորուստին վրայ : Բայց իր ցտեղը
ծածկեց , և ջանաց անոր կորուստը անըղ-
գալի ընել տան մէջ իր շահախորդ բնա-
ւորութեանց , և անա քանակերի անողք
տխար բռնեց զրնքը , և Ռաու երեք տարի
կրնց նա ուղ տաժանելի հիւանդութեան
սուր ցտեղը , ու տարաւ անոնց օրինակ
կեղի համբերութեամբ : Կարծէք իմէ՞ զառ-
ուելի մ'էր հիւսնիլ տան մէջ . եօթր ամիս
գրեթէ անընդհատ անկողնոյ մտապեց . ա-
մենա խիտ ցտեղաւնեթարկուած ու իրեն
սցիցիւրը բարեկամներու միշտ կը գտնէին
իր վրայ մպտուն հերեւ : Շեմանք անգամ
կ'այցելէի իւնն այդ չըջնալին ու դարմա-
նալի կը թուէր ինձ անոր համակամու-
թիւնը Աստուածային կամոյ , մեծ էր ա-
նոր մէջ հաւատքի զօրութիւնը , եթէ բը-
մըլգիական դեղերը չէին զօրեի ամաքկ
իր ցտեղը , Աստուծոյ անօրէնութեան
անըզնապա՞հ հպտակութիւնը կարծէք
մտցնել կուտար բլրերովին զանոնք : Ու
անողքը ցտը օր ըստ օրէ կը աստղանար ,
մաշելով իւր կալուածքը , ու սպառելով
կեանքը , բայց միշտ տակցնելով իր համ-
բութիւնը , և անշուշտ անոնց փախալն
իրն պատրաստուող յա խոնկական վարձ-
քը :

Յամախ անգամ կ'ընդունէր Եկեղեցւոյ Ս. Խորհուրդները, որոնք իրեն միակ սփոխանքն էին իր ցաւոյ օրերուն մէջ . և կը պատրաստուէր յաւիտեանիս կեանքին : Նախագահեցաւ ուսեկոց իւր մահուան ամսուան, և երեք օր առաջ ինքնահորեքարար ինդրեց ընդունիլ վերին Ս. Խորհուրդները, ու մինչև վերջին բազէին պահեց իւր գիտակցութիւնը, ու խըչըրթունքներ կը թփոթէին Յիսուսի Մարեմայ և Ս. Յովսէփայ անունները, այսպիսի արեւթեանք վիտեանս յատեցաւ : Ու երկուշաբթի, երբ Ս. Յովնան Ոսկերեանն եկեղեցւոյ մէջ կը կատարէր նորա յուզարկաւորութեան տխուր արարածութիւնը ի ներկայութեան իւրան բազմութեան, տեսայ արցունքներու կաթիլները որ կը հոսէին զինքը՝ ճանցցալ տալիքոսներու չափաճաններու և երկատարքներու աշխերէն, ի նշան իրենց անկեղծ ցաւոյն անոր կորուստոյն դրայ :

Ու աւելն մէկը զովութեան ներքոյնս
կը կարգար անոր թագուն կեանքին մէջ:

Բարեկ, 15 յնս. — Աթրնա տաճանսը
ըն, Աթամպուտան մեկտուգ օտուղունը
պէհան իրտիկի պըր մէնպատան պարզը

2. 65